

UMUMIY O'RTA TA'LIM MAKTAB RAHBARLARINI IJTIMOIIY IMIJINI RIVOJLANTIRISH MECHANIZMLARI

Ismailov A.A.

*Abdulla Avloniy nomidagi pedagogik mahorat
milliy instituti rektori p.f.f.d., (PhD)*

Tayanch soʻzlar: ijtimoiy imij, rahbar imiji, taʼsirchanlik, barqarorlik, ijobiy ijtimoiy imij, ijtimoiy imij mexanizmlari, rahbarlik va boshqaruv, masʼuliyat va halollik.

Ключевые слова: социальный имидж, имидж руководителя, влияние, устойчивость, положительный социальный имидж, механизмы социального имиджа, руководство и управление, ответственность и честность.

Key words: social image, leader's image, influence, stability, positive social image, mechanisms of social image, leadership and management, responsibility, integrity.

Резюме:

Ushbu maqolada ijtimoiy imij tushunchasi va uning shaxs yoki tashkilotga nisbatan jamiyatda shakllangan umumiy taassurot sifatida qabul qilinishi batafsil yoritiladi. Maqola, ayniqsa, maktab rahbarlarining ijtimoiy imiji va uni shakllantirish omillariga eʼtibor qaratib, imijning oʻquv jarayonini yaxshilashdagi ahamiyatini oʻz ichiga oladi. Maktab rahbarlari uchun ijobiy imijning asosiy mexanizmlari -ochiq kommunikatsiya, boshqaruv koʻnikmalarini rivojlantirish, ijtimoiy tarmoqlar va soʻrovnomalardan foydalanish va mahalliy hamkorlik kabi yondashuvlar orqali izohlanadi. Bu omillar, shuningdek, rahbarning obroʻsini oshirishi va maktab jamoasidagi ijobiy muhitni mustahkamlashga hissa qoʻshadi.

Резюме:

В данной статье подробно рассматривается понятие социального имиджа и его восприятие как общего впечатления, сформированного в обществе в отношении личности или организации. Особое внимание уделено социальному имиджу руководителей школ и факторам, формирующим его, а также значимости имиджа для улучшения образовательного процесса. Основные механизмы создания положительного имиджа для руководителей школ включают открытые коммуникации, развитие управленческих навыков, использование социальных сетей и опросов, а также взаимодействие с местным сообществом. Эти факторы способствуют повышению престижа руководителя и укреплению положительной атмосферы в школьном коллективе.

Summary:

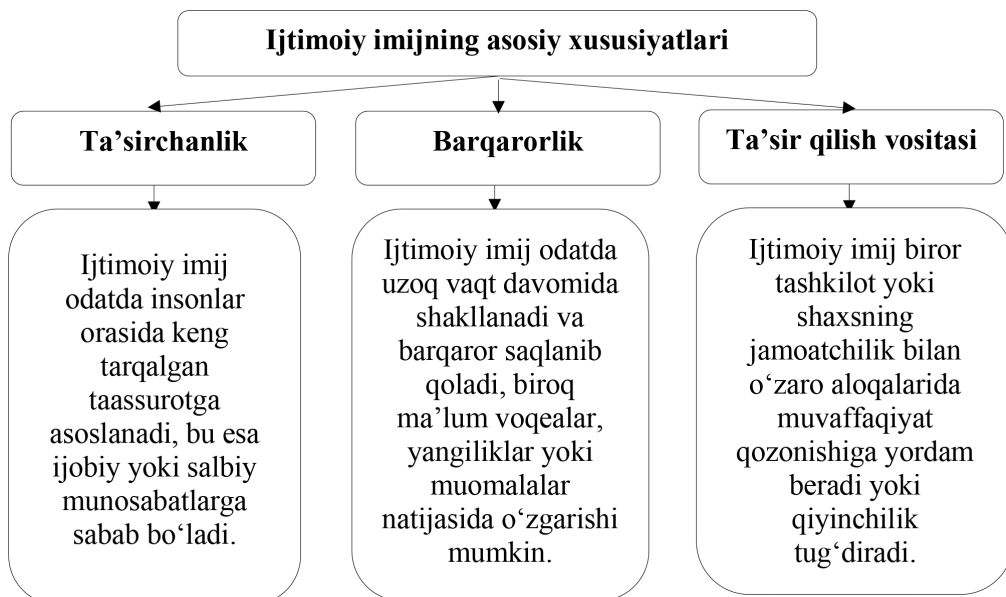
This article explores the concept of social image, examining it as the general impression or perception of an individual or organization held by society. Special attention is given to the social image of school leaders and the factors influencing its development, with an emphasis on the impact of a positive image on improving educational processes. Key mechanisms for cultivating a favorable image among school leaders-such as open communication, leadership skills

enhancement, use of social media and surveys, and local partnerships-are discussed. These factors contribute to strengthening the leader’s reputation and reinforcing a positive atmosphere within the school community.

Kirish. Ijtimoiy imij - inson yoki tashkilot haqida jamoatchilik orasida shakllanadigan umumiy fikr, taassurot yoki tasavvur. Ijtimoiy imij shaxsning yoki tashkilotning o‘ziga xos xususiyatlari, xulq-atvori, kommunikatsiya uslubi va faoliyati natijasida hosil bo‘ladi va jamiyatning ushbu shaxs yoki tashkilotga nisbatan munosabatini belgilaydi. Ijtimoiy imij biror shaxs, tashkilot yoki brendga nisbatan jamiyatda shakllangan umumiy taassurot, baho va tasavvurlardan iborat. Ijtimoiy imij ma’lum bir shaxs yoki tashkilotning ichki va tashqi xatti-harakatlari, ommaviy axborot vositalaridagi faoliyati, muloqot usullari va qo‘llab-quvvatlayotgan qadriyatlar natijasida shakllanadi.

Ijobiy ijtimoiy imij - odatda yuqori darajadagi ishonch, hurmat va hamkorlikni oshiradi. Masalan, maktab rahbarining ijobiy ijtimoiy imiji ota-onalar, o‘qituvchilar va mahalliy jamoatchilik orasida o‘sha rahbarga nisbatan ishonchni oshirishi va ta’lim jarayonini qo‘llab-quvvatlashga yordam berishi mumkin. Salbiy ijtimoiy imij esa aksincha, tashkilot yoki shaxsning faoliyatiga zarar yetkazishi va ishonchning yo‘qolishiga sabab bo‘lishi mumkin.

Asosiy qism. Maktab rahbarlarining ijtimoiy imiji - rahbarning o‘quvchilar, ota-onalar, o‘qituvchilar, mahalliy jamoa va keng jamoatchilik orasidagi obro‘si, unga nisbatan shakllangan umumiy fikr va munosabatlarning

1-rasm. Ijtimoiy imijning asosiy xususiyatlari

yig'indisidir. Bu imij rahbarning shaxsiy fazilatları, boshqaruv qobiliyatlari, professionalligi, muloqot madaniyati va jamoa bilan o'zaro aloqalari orqali shakllanadi.

Maktab rahbarining ijtimoiy imiji quyidagi omillarga bog'liq.

1. **Rahbarlik va boshqaruv ko'nikmalari** - qanday qilib rahbar maktabni boshqaradi, jamoa bilan ishlaydi va o'quv jarayonini tashkil etadi. Samarali boshqaruv va etakchilik, odatda, rahbarning ijobiy ijtimoiy imijini shakllantiradi. Rahbarlik va boshqaruv ko'nikmalari tashkilotlarning muvaffaqiyatli faoliyat yuritishi uchun zarur bo'lgan muhim qobiliyatlar to'plamidir. Ushbu ko'nikmalar rahbarning o'z jamoasini samarali boshqarish, muammolarni hal qilish va strategik maqsadlarni amalga oshirish imkonini beradi.

Rahbarlik ko'nikmalari - bu rahbarning o'z jamoasini ilhomlantirish, motivatsiya berish va ularning qobiliyatlarini rivojlantirish qobiliyatidir. Bu ko'nikmalarga kommunikatsiya, qaror qabul qilish, muammolarni hal qilish, jamoa ishini tashkil etish va boshqarish kiradi. Boshqaruv ko'nikmalari esa tashkilotning ichki jarayonlarini samarali boshqarishga qaratilgan. Bu ko'nikmalar rejalashtirish, tashkil etish, nazorat qilish va moliyaviy resurslarni boshqarish kabi faoliyatlarni o'z ichiga oladi. Boshqaruv ko'nikmalari orqali rahbarlar resurslarni oqilona taqsimlash, ish jarayonlarini optimallashtirish va tashkilotning umumiy maqsadlariga erishish uchun zarur strategiyalarni ishlab chiqishlari mumkin.

2. **Ochiq va samarali muloqot** - ota-onalar, o'qituvchilar va o'quvchilar bilan ochiq, aniq va professional muloqot qilish maktab rahbari uchun ijobiy imijni yaratishga yordam beradi.

Ochiq muloqot, xodimlar va rahbarlar o'rtasida ishonch va hurmatni rivojlantiradi, hamda hamkorlikni mustahkamlaydi. Samarali muloqot esa ma'lumotlarni aniq va tushunarli tarzda yetkazish, fikr almashish va muammolarni hal qilishda yordam beradi. Ochiq muloqot, barcha xodimlarga o'z fikr va takliflarini erkin ifoda etish imkoniyatini beradi. Bu jarayonda tinglash, muloqotda ishtirok etish va fikrlarni baham ko'rish muhim ahamiyatga ega. Samarali muloqot esa qoidalar va protseduralarga rioya qilgan holda, maqsadga erishishga qaratilgan muloqot strategiyalarini qo'llashni talab qiladi.

Bunday muloqot, jamoaning bir-biriga bo'lgan munosabatini yaxshilaydi, fikr almashish jarayonini tezlashtiradi va muammolarni samarali hal qilishga imkon beradi. Shu bilan birga, ochiq va samarali muloqot tashkilotning innovatsion rivojlanishiga hissa qo'shadi va ish muhitini yaxshilaydi. Natijada, ochiq va samarali muloqot nafaqat jamoa ichida, balki tashkilot va uning tashqi

manfaatdor tomonlari o'rtasida ham ijobiy munosabatlarni o'rnatishga yordam beradi.

3. **Mas'uliyat va halollik** - maktabdagi masalalarni hal qilishda halollik va adolatli yondashuv rahbarning ijtimoiy imijiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Mas'uliyat, rahbarlarning va xodimlarning o'z vazifalarini bajarishga bo'lgan yondashuvini belgilaydi. Mas'uliyatli rahbarlar o'z faoliyatlari va qarorlariga oid natijalardan xabardor bo'lib, o'z vazifalarini puxta bajarish, jamoaning rivojlanishiga hissa qo'shish va muammolarni hal etishda faol ishtirok etishga tayyor bo'ladi.

Halollik esa tashkilot ichida ishonchni mustahkamlaydi. Halol rahbarlar va xodimlar o'zlarini ochiq va shaffof uslubda olib boradilar, bu esa jamoa o'rtasida ijobiy muhit yaratadi. Halollik, qarorlar qabul qilish jarayonida adolatni ta'minlaydi va xodimlarning o'zaro munosabatlarini yaxshilaydi. Mas'uliyat va halollik birgalikda, tashkilotning ichki va tashqi obro'sini oshiradi, xodimlar o'rtasida ishonchni rivojlantiradi va hamkorlikni mustahkamlaydi. Natijada, bu qadriyatlar tashkilotning umumiy muvaffaqiyatiga va jamoaning barqaror rivojlanishiga hissa qo'shadi.

4. **Innovatsion va zamonaviy usullarni qo'llash** - ta'lim jarayonida yangi texnologiyalar va innovatsion yondashuvlardan foydalanish, rahbarni zamon bilan hamnafas va rivojlanishga ochiq inson sifatida ko'rsatadi.

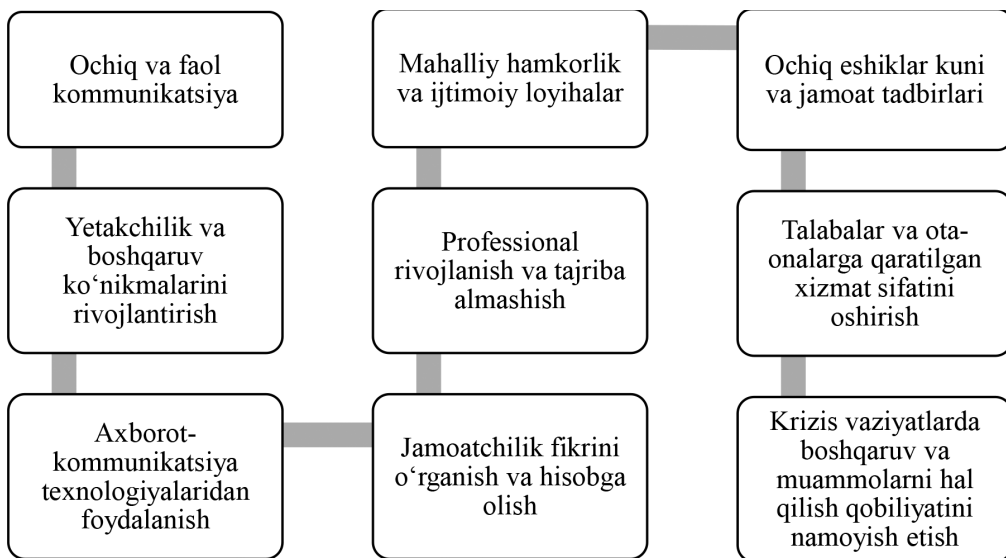
5. **Krizis vaziyatlarda boshqaruv** - qiyin vaziyatlar, muammolar yoki kelishmovchiliklarni boshqarish qobiliyati, rahbarning o'zini qanday tutishi va bunday holatlarni qanday hal qilishi ham uning ijtimoiy imijiga kuchli ta'sir ko'rsatadi.

Maktab rahbarining ijobiy ijtimoiy imiji uning boshqaruv samaradorligini oshirib, maktabning umumiy muhitiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Bu esa o'z navbatida o'quvchilarning ta'limga bo'lgan qiziqishini oshiradi, ota-onalar orasida ishonch uyg'otadi va jamoada maktabga bo'lgan qo'llab-quvvatlovni kuchaytiradi.

Umumiy o'rta ta'lim maktab rahbarlarining ijtimoiy imijini rivojlantirish uchun asosiy mexanizmlar mavjud.

1. Ochiq va faol kommunikatsiya - rahbarlar jamoatchilik va maktab jamoasi bilan ochiq muloqotda bo'lishlari zarur. O'quvchilar, ota-onalar va o'qituvchilar bilan muntazam suhbatlar o'tkazish, ochiq eshiklar kuni, yig'ilishlar va muhokamalar orqali fikr almashish rahbarning imijini yaxshilaydi.

2. Yetakchilik va boshqaruv ko'nikmalarini rivojlantirish - samarali boshqaruv va yetakchilik rahbarning jamoa oldidagi hurmatini oshiradi. Ta'lim rahbarlariga maxsus etakchilik kurslari va seminarlar orqali boshqaruv

2-rasm. Umumiy o'rtta ta'lim maktab rahbarlarining ijtimoiy imijini rivojlantirish mexanizmlari

ko'nikmalarini oshirish imkoniyatini yaratish ijobiy imij shakllanishiga hissa qo'shadi.

3. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish - ijtimoiy tarmoqlar va maktab veb-saytlari orqali maktabdagi yangiliklar va faoliyatlar haqida xabardor qilish, onlayn ma'lumot almashish platformalarini rivojlantirish rahbarning zamonaviy va ochiq ekanligini namoyon etadi.

4. Jamoatchilik fikrini o'rganish va hisobga olish - ota-onalar va o'qituvchilar orasida so'rovnoma o'tkazish, ularning fikr va mulohazalarini hisobga olish orqali rahbar imiji mustahkamlanadi. Bu ham jamoatchilikni jalb qilishga, ham muammolarni samarali hal qilishga yordam beradi.

5. Professional rivojlanish va tajriba almashish - maktab rahbarlari uchun mahalliy va xalqaro tajriba almashish dasturlarida ishtirok etish imkoniyati yaratish. Turli seminarlarda, konferensiyalarda va treninglarda qatnashish rahbarning malakasi va imijini oshiradi.

6. Mahalliy hamkorlik va ijtimoiy loyihalar - mahalliy hokimiyatlar, jamoat tashkilotlari va xayriya tashkilotlari bilan hamkorlik qilib, maktab uchun foydali loyihalarni amalga oshirish. Bu orqali rahbarning jamoatchilik oldidagi obro'si oshadi va maktabda ijtimoiy muhit yaxshilanadi.

7. Ochiq eshiklar kuni va jamoat tadbirlari - maktabda ochiq eshiklar kuni o'tkazish, ota-onalar va jamoatchilikni tadbirlarga jalb qilish rahbarning ijtimoiy imijini oshirishda muhim rol o'ynaydi.

8. Talabalar va ota-onalarga qaratilgan xizmat sifatini oshirish-o'quvchilarning ta'lim sifati va xavfsizligini ta'minlash hamda ota-onalar bilan ishlashni yaxshilash orqali rahbarning ijobiy imiji shakllanadi.

9. Krizis vaziyatlarda boshqaruv va muammolarni hal qilish qobiliyatini namoyish etish - noqulay vaziyatlarda ijobiy, muammolarni hal qiluvchi yondashuvda bo'lish rahbarning jamiyat orasidagi obro'sini oshiradi va unga bo'lgan hurmatni kuchaytiradi.

Bu mexanizmlar umumiy o'rta ta'lim maktab rahbarlarining ijtimoiy imijini oshirishda yordam berib, ularni jamoatchilikda ishonchli va obro'li shaxs sifatida shakllantiradi.

Xulosa. Umumiy xulosa sifatida, ijtimoiy imij shaxs yoki tashkilot haqida jamiyat orasida shakllangan umumiy taassurot va munosabatlarning yig'indisidir. Ijobiy ijtimoiy imij shaxs yoki tashkilotning jamiyat oldidagi nufuzini oshirib, ular bilan munosabatlarni mustahkamlashga xizmat qiladi. Maktab rahbarining ijtimoiy imiji, masalan, ota-onalar, o'qituvchilar va mahalliy jamoatchilik bilan yaxshi muloqot qilish, halollik, boshqaruv qobiliyati, innovatsion yondashuvlar va krizis holatlarida samarali yechimlar topishga asoslangan.

Shuningdek, maktab rahbarlarining ijtimoiy imijini rivojlantirishda ochiq kommunikatsiya, jamoatchilik fikrini o'rganish, axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish va mahalliy hamkorlikda ijtimoiy loyihalarni amalga oshirish muhim omillar sanaladi. Ushbu mexanizmlar rahbarlarni jamoat oldida ishonchli, malakali va hurmatga sazovor shaxs sifatida shakllantirishga hissa qo'shadi. Bunda rahbarning samarali boshqaruv va yetakchilik qobiliyati maktab muhitiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi, o'quvchilar va ota-onalar orasida ishonchni mustahkamlaydi.

Adabiyotlar:

1. Abduraxmonov X. I. "Ijtimoiy imij va uning ahamiyati" - O'zbekiston Milliy Universiteti nashriyoti, 2022, 45-56 betlar.
2. Mirzaaxmedov M. T. "Maktab rahbarining ijtimoiy imijini shakllantirish" - Ta'lim va taraqqiyot nashriyoti, 2021, 78-85 betlar.
3. Karimov R. S. "Ijtimoiy munosabatlar va liderlik" - O'zbekiston Fanlar Akademiyasi nashriyoti, 2023, 101-113 betlar.
4. Qodirov A. N. "Rahbarlik va boshqaruv ko'nikmalari" - Yangi asr avlodi Noshirligi, 2020, 34-40 betlar.
5. Mustafoyev A. M. "Innovatsion yondashuvlar ta'limda" - Ta'lim nashriyoti, 2021, 60-65 betlar.